

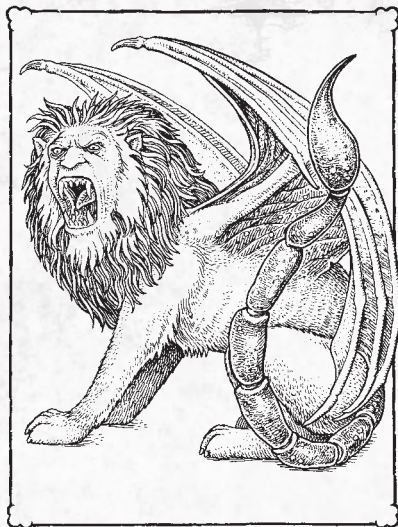
Lohe

Arhipelaagis elab kolmkümmend seitse erinevat loheliiki. Kõige suuremad – punatiivulised lohed, mustad ja purpursete tiivaalustega – on kiriku suurused. Kõige väiksemad on jaakulused, kes mahuvad mõnusasti teie põidlale istuma. Kitsaste tiibade ja pika sabaga kollane lohe on kõige kiirem lendaja, samas kui pronksikarva sabaga veelohed suudavad vee all hingata ja on teada, et nad veedavad kogu oma täiskasvanuolu ookeanisügavustes ning tõusevad pinnale ainult selleks, et aeg-ajalt meremehi küttida. Hõbedast lohet, kes võib elada nelja tuhande aastaseks, peetakse maailma kõige vanemaks olendiks. Ta tujud on ettearvamatud – just nii nagu on kohane sellele, kes on näinud nii paljut.

Longma

Tiivuline, soomuseline hobune – tihtilugu on ta roheline või pruun, musta kõhualusega – kelle kiirus ja jõud on hämmastavad. Mõned longmad elavad kogu elu ilma maapinda puudutamata. Paremini lendavaks eluviisiks kohastunud kui ükski teine olevus, pesevad nad ennast otsides vihmapiilvi ja neist siis aeglaselt, soomuselised tiivad välja sirutatud, läbi liueldes. Longma on ainus olevus maailmas, kes sünnitab õhus: ema lendab nii kõrgele kui suudab, nii et kui varss ta üsast välja kukub, on tal võimalikult palju aega oma tiibade avamiseks, enne kui vastu maad prantsatab. Longmatega tuleks ettevaatlikult ümber käia: ainult väga üksikutel neist tekib inimestega kiindumussuhe. Isegi siis avastavad need inimesed teinekord, et neid on hakatud sööma, väikestviisi, aga siiski ebamugavusi põhjustades – näiteks sõrm, või pool kõrva – sest niisugust asja nagu täiesti taltsas longma ei ole olemas.

Mantikoora

Mantikooral on skorpioni saba, inimese nägu, lövi keha ja hambad, ning upsaka poliitiku iseloom. Mõned alamliigid on tiibadega, neil on saba otsas okaslea okastest tutt. Mantikoorad nagu ka karkadanid on ühed väga vähestest olenditest, kes ründavad inimesi kohe, kui neid näevad, isegi siis, kui nad toitu ei vaja. Nad valetavad ja tapavad lõbu pärast. Nad haisevad kõdunemise järele.

Merineitsi

(vaata ka **merimees**, **merirahvas**; vastasündinud merilaps on **merivänts**)
Suurem osa merineitseid elab Arhipelaagi põhjapoolsetes vetes. Mõnel klannil, nagu näiteks Mariani hõimul, kasvab saba koguni kümne meetri pikkuseks ja iga merineitsi sabas, sõltumata selle pikkusest, on 40 000 lihast (võrdluseks: inimestel on kogu kehas umbes 650 lihast). Paljud merirahva esindajad on muusikud ja nad on leiutanud terve hulga veelaseid äärmiselt kaunikõlalisi ja ilusaid muusikariistu. Mõned nende inimesteni jõudnud laulud on saanud inimkultuuri traditsiooni osaks: arvatakse, et Vivaldi on laenanud paljud oma heliteosed merirahvalt.

Ükssarvik

Sündides on nad värvuselt puhta kulla karva, teisel eluaastal muutuvad nad hõbedaseks ja neljandal valgeks. Nad elistavad metsaseid alasid ja pehmet pinnast jalge all. Kui nad rahule jäetakse, võivad nad elada rohkem kui kolmesaja aastaseks, nad elavad hästi ka rohust ja pöösastest toitudes, aga nad armastavad ravimtaimi – sidrunheina, liivateed ja – üle kõige – münti. Nende hingeõhk võib inimese vaprusega täita. Nende lakast ja sabakarvadest kootud sidemed võivad ravida surmavalt mürgiseid haavu; on teada juhtumeid kui nad on kõndinud lahinguväljadel ja langenutesse elu tagasi hinganud. Läbi kogu ajaloo on tunnistusi üksisarvikutel ratsutavatest inimestest, aga seda juhtub üha harvem; suurem osa neist, kes on seda proovinud, trambitakse hoolikalt ja viisakalt maa sisse.

ALGUS

See oli täiesti suurepärase päev, kuni keegi püüdis teda ära süüa.

See oli suur koerasarnane olevus, aga ta ei olnud kunagi varem niisugust koera näinud. Looma hambad olid sama pikad kui tema käsivars ja ta küüned oleksid võinud tammepuu puruks rebida.

Seega räägib asjaolu, et ta keeldus – toetudes selles otsuses oma kiirusele ja osavusele ja vaprusele – ära söödud saamast, Christopher Forresteri auks nii mõndagi.

ALGUS, KUSKIL MUJAL

See oli täiesti suurepärane päev, kuni keegi püüdis teda stappa.

Mal oli oma reisilt koju jõudnud, lendas metsast tagasi, käed välja sirutatud ja tuulest klohmitud, mantel laperdamas.

Mal Avorian suutis lennata ainult tuulise ilmaga. Sel päeval oli täiuslik ilm – kerge tuul läänekaarest, mis lõhnas mere järele – ja ta kerkis taevasse, keerles külmas õhus. Tema lennumantel oli paks ja talle liiga suur ning ta keeras seda kandes varrukaid neli korda üles. Kui tuul puhus – ei olnud vaja tugevat tuult, aga päris ilma ei saanud – võis ta mantli servadest võtta, selle tiibadena lahti lüüa ja tunda, kuidas tuul ta maast lahti kergitab.

Sel päeval oli ta lennanud üle puude, kingad nende latvu riivamas, ja karja ükssarvikuid laiali peletades alla pikeerinud.

Köögis oli vanatädi Leonor porisenud ta külmade käte pärast ja andnud talle kruusitäie kuuma puuviljaglõgi, kui kostis koputus uksele.

See oli mõrtsukas.

SAABUMINE

Rünnakule eelnenud päeval istus Christopher oma vanaisa Roodates pingil parvlaeva terminali juures. Ta oli üksinda oma Põhja-Londoni korterist Šotimaale reisinud, ta jalad olid krampis ja ta oli kohutavalt nälgjane.

Orav hüppas pingile ja vaatles teda. Ta nihkus värisedes tasapisi lähemale, kuni ta vurrud Christopheri põlve puudutasid. Siis tuli veel üks orav ja veel üks, kuni neid oli ta jalge ees kobaras seitse tükki.

Taksojärjekorras ootav naine pöördus ja jäi vahtima. „Kuidas küll ta seda teeb?” küsis ta enda kõrval seisvalt mehelt.

Üks orav kalpsas Christopheri kinganinale kükitama. Christopher hakkas naerma ja orav jooksis mööda ta sääreluud üles põlvele. „Kõik kombes?” küsis ta oravalt. „Kena päev täna.”

„Ta muidugi toidab neid,” ütles mees ja hüüdis siis Christopherile: „Sa ei tohiks metsloomi toita! See on nende seedimisele halb.”

„Ma tean,” vastas Christopher ja naeratas korraks. „Ma ei toidagi.”

Ta sõprade hulgas oli naljanumbriks, et kuhu ta ka ei läinud, otsisid loomad Christopheri üles. Tänaval hakkasid kassid ta pahkluude ümber kaheksaid joonistama, koerad hüppasid pargis vastu teda üles. Jalgpallimatše oli seganud väike rebaste koor, kes püüdsid kilades tema lähedusse pääseda; oli olnud päev, mil tuvid koolireisi ajal järjekindlalt tema peale pikeerisid ja Hampsteadi välibasseinides ujumine oli peaaegu võimatu. Vetelpäästja oli ta veest välja kamandanud, kuna väiksemad lapsed hakkasid luikede faalanksi ootamatu ilmumise tõttu röökima.

Christopher oli naeratanud, luikedele vilistanud ja nad basseinist välja, läheduses asuvasse põõsastikku juhatanud. Üks noor luik oli püüdnud ta õlale lennata ja ta nahka oma küüniseliste, ujulestadega jalgadega kriimustanud. Sellest jäid mitmeks kuuks jäljed. Armidest ta ei hoolinud: ta teadis, et loomade tähelepanu ja armastus ei ole ülearu õrn. Sellega kaasnes tihti teatav kogus verd.

„Midagi selles, kuidas ta lõhnab,” ütles ta isa jäigalt. Aga Christopher ei lõhnanud – nii palju kui ta ise aru sai – märkimisväärselt teistmoodi kui teised temavanused poisid. Ta pesi ennast, ehkki mitte just mõõdutundetult.

Kui ta oli pisike, oli see üks tema elu suuri rõõme. Kui ta suuremaks sai, rõõmustas see teda endiselt piiritult, aga ta õppis seda varjama – sest ta isa ei sallinud seda. Loomad muutsid isa seletamatult rahutuks. „Kaduge!” käratas ta ja peletas minema kassid, linnud ja teinekord metroos mõne hiire või roti.

Christopher ei käinud enam kunagi isaga maal, sest alati oli teatav võimalus, et jänesed hakkavad teda üle väljade taga ajama ja pääsukesed tahavad talle pähe pesa teha.

See polnud alati nii olnud. Enne ema surma mäletas ta oma isa teistsugusena. Loomad olid tulnud ka tema ema juurde. Ja tal oli foto neist kolmest Richmondi pargis, hirved nende ümber kogunenud, isa naerab pisikest Christopheri kukil hoides. Aga ema oli üheksa aasta eest surnud ja ta isa oli kokku tõmbunud, nagu oleks mingi raskus tema turjale vajunud ja ta lõõtsana madalamaks ja kitsamaks pressinud. Pärast seda tundus kõik nende kodus pisem – kärbitud ja arglik.

Niisiis avas Christopher öösiti salaja aknaid, et linnud sisse pääseksid. Tal oli seljas pikk villane tumesinine mantel ja aegajalt laskis ta pääsukestel selle pealeõmmeldud taskuid uurida. Kui ta nägi vareseid, läks ta ringiga, et neid tervitada ja lubas neil küüniseliste jalgadega oma käsivart mööda õlani ronida. Ta sõbrad tajusid ohtu – „Nad nokivad sul silmad peast välja!” – aga tema ainult naeratas ja raputas pead.

„Eh, ei.” Ta hääl muutus loomade seltsis leebemaks, rõõmsamaks. „Ei nad noki,” ütles ta – ja nad ei nokkinudki. Ta nägu muutus nende seltsis vinna tõmmatud vibu sarnaseks: valmis, ootel.

Varesed tõid talle hõbedasi nõöpe ja kirjaklambreid ja münte, millesse ta puuris augud ja torkas need saapapaela otsa ning kandis kaelas. Mõned vanemad õpilased mõnitasid teda kaelakee pärast, aga see ei sundinud teda selle kandmisest loobuma. See oli viis väljendada oma liitu metsikute ja elavate olenditega.

Ja niimoodi sai ta vanemaks ja kasvas pikemaks – kõik ta peres olid pikad, vibalike jalgade ja peenejooneliste kätega – ning ootas.

Christopher ei oleks osanud selgitada, mida ta ootas: ta ainult lootis, moel, mis kõrvetas ta kopse ja kõhtu, et ees on midagi enam kui see, mida ta siiani näinud oli. Loomade käitumine mõjus lubadusena.

(Tal oli õigus. See vapustus muutis ta elu alatiseks.)

SAABUMINE, KUSKIL MUJAL

Mõrtsukas saabus laevaga. Ta tuli märkamatuult, kõndis kergelt ja ta käed olid imeliselt puhtad. Ta rühkis, nuga taskus peidus, mööda pundist meestest ja naistest, kes vinnasid kaldale noota tulimudilitega. Nad pöördusid teda vaatama, aga ta ainult noogutas neile ja nad unustasid ta niipea, kui ta silmist kadus – seda ta taotleski. Ta oli professionaal: ta oli kulutanud aastaid unustatavuse peene kunsti täiustamisele. Ta juuksed polnud ei pikad ega lühikesed ning ta saapad olid viksitud parasjagu nii palju, et see ei tõmbaks tähelepanu. Pilk ta silmist, mis olid tumedad ja külmad nagu merepõhi, ei jäänud millelegi väga kauaks pidama. Kuni need peatusid sel kenal päeval Malil.

Tagantjärele mõeldes oli mõrtsukal olnud lihtne teda leida. Üsna lihtne on leida oma saaki, kui sul on kästud üles otsida lendav tüdruk, ja siis näed sa üht last seitsme meetri kõrgusel

kajakaparve vahelt läbi põiklemas. Lendavad inimesed on ebariilik vaatepilt isegi Arhipelaagis.

Nüüdseks oli sellest juba aastaid, kui Mal oli lendama õppinud. Üks ringirändav nägija oli talle natuke pärast tema sündimist lendamismantli kinkinud. Ta oli tüdrukule nime pannud ja mantli ta väikeste jalgade ette asetanud. Ta püüdis öelda veel midagi – selgitada, miks ta kinkis mantli Malile, nimelt talle – aga majas valitses lein, sest Mali ema oli sünnitusel surnud ja nägija oli järsult minema kupatatud.

Niisiis vallutas Mal taeva ilma igasuguse juhendamiseta. Nende lähimad naabrid olid tema üle naernud, väike mantlisse uppunud tüdruk vastutuult jooksmas; nii et ta oli punastanud ja järgmisel päeval varem tõusnud, et keegi teda ei näeks. Alguses, kui tuul vaibus, kippus ta luude raksatades tagasi maha kukkuma; ta mõlemad pahklud olid mitu korda mõranenud, ta oli murdunud käe ja väananud väikese sõrme randmeni tagurpidi. Ta suure varba küüs oli võtnud huvitava rohekasmusta värvi ja ära kukkunud. Aga ta oli proovinud ikka ja jälle, limpsinud verd oma marraskil põlvedelt, roninud puude otsa ja sealt alla hüpanud.

Ja ta oli tõestanud, et ta naabrid eksisid.

„Ei, ma *saan* sellega hakkama,” ütles ta, kui naabripoiss tema üle naeris. „Sa ei tea sellest midagi.” Tol ajal ajas ta nina püsti. Inimestega oli raske – ta tundis, et muutub nende vastu okkali-seks, kaldus ütleva midagi valesti ja siis üle kogu näo punastama – aga taevas oli tema jaoks täiuslikult loogiline. Maa peal võis ta olla pahur ja kohmakas, aga lendamas – nii ütlesid kohalikud – tasus Mal Arvoriani tõepoolest näha.

Selleks ajaks, kui ta sai üheksa-aastaseks, oli ta õppinud sujuvalt laeldes maanduma. Kümnendaks eluaastaks oskas ta maanduda varbaotstele või ainult ühele jalale. Kaheteistkümnendaks eluaastaks võis ta lõua vastu rinda tõmmata ja ennast ettepoole paisates õhus kukerpalle teha. Sel kevadhommikul oli ta lennanud üle mere, paljad jalad veepinda riivamas, saapad taskutes, veepihu vastu pahkluid pritsimas, naerdes kiirusega kaasnevast rõõmust.

Mõrtsukas oli teda jälginud ja vastikult muianud.

Malil lubati lennata ainult aia või põldude kohal: ta vanatädi Leonor oleks sattunud paanikasse, kui oleks teadnud, kui kaugel Mal käis. Aga ta vanatädi keelatud tegevuste nimekiri oli tohutult pikk, sellest oleks jätkunud raamatu jaoks, ja ta ei saanud sellele kõigele kuuletuda.

„Ma ei saa,“ ütles ta Gelifenile, „lihtsalt toas passida ja päevade kaupa toolil istuda. Niimoodi muutuvad inimesed kiviks.“

Niisiis, kuna tal oli keelatud ise oma juukseid lõigata, oli ta endale küünekääridega soengu teinud. See kukkus välja pisut kaootiline ja ogar, aga talle see meeldis ja selle kaunistamiseks põimis ta oma patsi sisse tikitud laudlinast tõmmatud kuldse niidi. Kuna tal oli keelatud metsa lennata, tegi ta seda päikese tõusu aegses väheses valguses, enne Leonori ärkamist. Ta tahtis tutvuda roheliste oravataoliste ratatoskadega, sai nendega pika-peale jutule ja kuulas, kuidas nood keelt peksavad. Ta rääkis neile vastutasuks lugusid sellest, kuidas ta oli leidnud Gelifeni (muna, mille meri oli kalda lähedale uhtnud: „Ma jooksin täies riides

lainetesse sellele järele ja haudusin ta välja oma voodis. Nüüd magab ta minu padjal”), ja kuulis, kuidas üks noor ratatoska seda kõrgel ja kiledal häälel teisele kordas („Ta ujus poolele teele Lithiani, ja ta ujuski, ja veel õhtukleidis; ta pidi selle muna pärast nereidiga võitlema, seda ta tegi”).

Ta jooksis tundide kaupa Gelifeniga puude vahel, nad otsisid üksisarvikuid ja pugisid nelgipuu marju. Ta oli näinud almi-raide perekonda läbi päikeselaigulise alusmetsa kalpsamas, värsketest rohututtidest rada liikumisteed tähistamas. Teda oli hammustanud, ühel korral, avank – see oli läbinisti ta enda süü, pragas temaga Leonor, sest ta läks liiga lähedale – ja haav oli läinud mädanema ning ta vanatädi oli pidanud seitse ööd järjest tema voodi kõrval istuma. Kohe kui tal jälle voodist tõusta lubati, läks ta metsa tagasi. Tal oli seal tegemist.

Siiski, taevas oli üle kõige. Kui, nagu seda teinekord juhtus, keegi linnas pead vangutas ja ütles talle, et ta on üks pisike kaose käsilane, vanale naisele koormaks – jäi Mal jõllitama, punastas ja jooksis minema, et otsida asu lendamisest.

Taevas pakkus Malile vabadust. Ta sättis ennast lendama läbi pilvede, kerkis nende valges hägus üha kõrgemale ja kõrgemale. Ta avas suu, ajas keele välja ja maandus uuesti läbimärja, punapõsise ja võidukana. Ta nimetas seda „pilvesöömiseks”. Mõned pilved maitsesid teistmoodi kui teised; halli ja valge eri varjunditel oli erinev jahedus ja maitse. Gelifen ei suutnud veel temaga kaasa lennata, seega torkas ta tolle enda kampsuni alla, nokaga pea sinisest villasest kaelusest välja vahtimas.

Aastate jooksul olid mõned inimesed kahtlustanud, et tüdruk on mingis mõttes eriline. Mõned neist mõtlesid seda näriiva kadedusega nende endi laste pärast ja teised judinaid tekitava rõõmuga. Aga neil oli tegemist ja nii jäeti ta enamasti rahule, ringi jooksuma, sööma ja lendama.

Välja arvatud sel päeval see mõrtsukas.

FRANK AUREATE

Kostis autosignaali tõrtsutamist ja oravad pistsid plehku. Christopheri pingi lähedal peatus üks lömmis Ford ja seitsmekümnendates mees kallutas ennast selle aknast välja vaatama. „Christopher? Oled see sina?”

Auto katusel istus neli merikajakat.

„Alati, kui ma linna tulen, jälitavad nad mind igal pool,” ütles Frank Aureate kajakate poole osutades, kui Christopher lähemale astus. Ta hääli oli jäme, šoti aktsendiga. „See on mul loomadega alati nii olnud. Mul poleks, tead, midagi kajakate vastu, ainult et nad muudavad väljas söömise keeruliseks. Nad näitavad üles tormakat huvi mu võileibade vastu.” Ta tegi kaasreisija ukse lukust lahti.

Christopher naeratas ja ronis autosse. Üks kajakatest püüdis talle järgneda. Kui kajakas oli välja visatud ja vanaisa oli käed ja armatuurlaua vastulöögina antud linnusitast puhtaks pühkinud,

ütles Christopher: „Kui ma olin seitsmeaastane, proovis üks rebane mu tuppa pääsemiseks aknaraami läbi närida. Kui ma teda tänaval kohtasin, hakkas ta mu põlvi lakkuma.”

Nad vaatasid teineteisele otsa ja nende vahel välgatas midagi terast ja sooja. Frank pööras esimesena pilgu kõrvale. „Hea,” ütles ta. „Jaah. See on hea.”

„Kas on? Mu isa küll nii ei arva.”

Ta vanaisa tegi mingit häält, mis jäi kuhugi turtsatuse ja kõha vahele. Ta naeratas viivuks – see naeratus nägi välja nagu Christopheri oma – ning alustas neljatunnist sõitu mägedesse ja maja juurde.

Keegi ei olnud kavandanud, et Christopher peaks Šotimaale tulema: Christopher ise veel kõige vähem. Ta ei olnud tahtnud minna kuhugi pärapõrgusse, et veeta koolivaheaeg mehe seltskonnas, keda ta ei olnud näinud üheksa aastat. Paistis, et vanaisa ei olnud eriti tahtnud teda võtta. Aga isa pidi töö pärast ära sõitma ja tal ei olnud kuhugi mujale minna. Peeti mõned ping-sad telefonivestlused. Christopher oli kõigest väest võidelnud, et ta üksi koju jäetaks, aga isa ütles, et see on arvatavasti seaduserikkumine. Ja nüüd oli ta siis siin, teda sõidutati läbi linna, mööda väikesest kinost, supermarketist ja pangast ja siis juba Šoti mägismaale.

Maju jäi üha vähemaks, puid oli üha rohkem. Frank pakkus võileibu, isetehtud kaerakooke meega ja termosest musta kohvi. Kui vanaisa ei vaadanud, sülitas Christopher kohvi aknast välja – see maitstes nagu sulatatud saabas. Aga võileivad olid

suurepärased, paksul, värskelt küpsetatud leival, ja vaade autost muutus iga minutiga rohelisemaks.

„Naabreid meil ei ole, järgmise majani on tubli kolmkümmend kilomeetrit. Tükk maad on veel sõita,” ütles Frank Aureate. „Maga, kui tahad.”

Aga Christopher ei maganud: muidugi mitte. Ta vaatas. Lõpuks ei olnud tee ääres enam üldse maju ja nad sõitsid piki mägiteid, möödudes mäestikujärvedest ja kanarbikuväljadest. Tee muutus järsemaks ja maa tumedamaks, astelherne laikudega kaetud turbamust. Õhk hakkas lõhnama teisiti – rammusamalt, sügavamalt ja metsikumalt.